

A. V. ARCIHOVSKI și M. N. Tihomirov, *Новгородские грамоты на бересте (Из раскопок 1951 г.)*. (Documente novgorodiene pe coajă de mesteacăn. Din săpăturil anului 1951), Institutul de istoria culturii materiale, Editura Academiei de Știință a U.R.S.S., Moscova, 1953, în 4°, 67 (68) p. Lucrarea cuprinde ediția vestitelor texte scrise pe coajă de mesteacăn descoperite în vara anului 1951 la Novgorod, anume în locul numit Nerevskij Konec. Astfel săpându-se în locul indicat s-au găsit un șir întreg de străzi poduri—una sub alta, iar în straturile dintre aceste poduri s-au descoperit mai multe sute de suluri albe din coajă de mesteacăn, printre acestea aflându-se și suluri cu text — proporția între sulurile albe și cele scrise fiind de cîteva suluri nescrise la un sul scris. Descoperirea se datorește expediție¹ arheologice conduse de prof. A. V. Arcihovskij și textele găsite au o valoare excepțională pentru că reflectă limba rusă de toate zilele a locuitorilor Novgorodului. Ele mai dovedesc existența unei largi răspîndiri a științei de carte în sec. al XI—XIII-lea și că aceasta nu era un bun numai al clerului și al feudalilor ci și al orășenilor și al meșteșugarilor.

Textele descoperite scrise în alfabet chirilic sint incizate — zgiriate — pe suprafața din interior a cojii de mesteacăn, unul singur numai începe pe partea exterioară și sfîrșește pe partea interioară. Așa dar, din punctul de vedere al specificului grafic avem de aface cu texte epigrafice. Lucrarea începe printr-o introducere a lui A. V. Arcihovskij după care urmează textul documentelor — nouă la număr — cele mai vechi provin din sec. al XI—XII-lea unul din sec. al XIII-lea, trei din sec. al XIV-lea și numai unul singur din sec. al XV-lea. Inscriptiile zece la număr, sint nedatate. După introducere, urmează lectura, transcrierea și cercetarea paleografică a textelor de către acad. M. N. Tihomirov.

Fiecare text este însoțit de o planșă în fotocopie și un desen după original. După texte urmează: *Datarea stratigrafică a documentelor și inscripțiilor*, semnată de arheologul A. V. Arcihovskij. Lucrarea continuă printr-un indice vocabular, o listă a prescurtărilor folosite în cuprinsul cărții și o alta a ilustrațiilor. Așa cum se înfățișează — în condiții tehnice superioare și într-un conținut cuprinzător — lucrarea este de mare valoare. Semnalăm și recenzia semnată de M. V. Șcepkină în „Voprosy Istorii” 1954, nr. 4, p. 158—161.

Damian P. Bogdan

E. I. KACPRŽAK, *История письменности и книги (Istoria scrisului și a cărții)*. Editura de stat „Iskusstvo”, Riga, 1955, în 8°, 356 p. Cartea reprezintă un manual destinat să suplimentască cursul de *Istoria scrisului și a cărții* pe care autoarea l-a ținut în decurs de mai mulți ani la școala tehnică pentru redacție și editură. Lucrarea cuprinde în partea întâia: *Istoria generală a scrisului și a cărții* (p. 5—120), în a doua: — cea mai dezvoltată — *Istoria cărții ruse* (p. 121—300) — iar în partea a treia și ultima: *Cartea sovietică* (p. 301—350). Lucrarea se încheie cu două pagini de bibliografie. În cuprins se află și 121 reproduceri care ilustrează expunerea. Cartea este folositoare și prin faptul că este prima lucrare în care istoria scrisului și a cărții sint înfățișate după metoda marxist-leninistă.

Damian P. Bogdan

S. B. BERNŠTEIN, Вячеслав Николаевич Щепкин *Viaceslav Nikolaevič Šcepkin* (Universitatea de stat M. V. Lomonosov din Moscova). Editura Universității din Moscova, Moscova, 1955, 8°, 42 (44) p.

S. B. Bernštein face o prezentare succintă însă cuprinzătoare a vieții și operii slavistului rus Viaceslav Nikolaevič Šcepkin (1863—1920) care, adăogăm noi, a fost cel mai bun prieten al slavistului român, Ioan Bogdan (1864—1919). Se arată atît părțile pozitive cît și cele negative ale activității științifice a lui V. N. Šcepkin — nepot de fiu al vestitului artist rus, născut serb, Mihail Semenovič Šcepkin (1788—1863) — care fac ca lucrările lui V. N. Šcepkin să